

0.0. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план јединице локалне самоуправе Косјерић (у даљем тексту ППЈЛС Косјерић) израђен је на основу Одлуке Скупштине општине Косјерић („Службени лист општине Косјерић“ број 23/09) од 02.12.2010. године.

Наручилац израде ППЈЛС Косјерић је општина Косјерић, а обрађивач је Архитектонски факултет Универзитета у Београду, на основу поверених послова од стране општине Косјерић. У изради плана учествовао је стручни тим општинске управе општине Косјерић, у складу са уговорним обавезама.

У току израде ППЈЛС Косјерић, у складу са Законом, од стране Комисије за планове општине Косјерић обављена је стручна контрола Концепта Плана 22. 2. 2010., а стручна контрола Нацрта Плана је обављена 14. 10. 2010. када је Комисија за планове општине Косјерић констатовала да је План израђен у складу са Просторним планом Републике Србије, као планским основом и да садржи све елементе прописане Законом о планирању и изградњи („Сл. Гласник РС 72/09.).

Претходну сагласност на ППЈЛС Косјерић, у складу са чл. 33. Закона о планирању и изградњи дао је Министар животне средине и просторног планирања 29.11.2010. након тога је обављен јавни увид у периоду од 06.12.2010. до 06.01.2011.

По завршетку јавног увида обављена је стручна контрола од стране Комисије за планове општине Косјерић 10.01.2011., након чега је **предметни план усвојен на Скупштини општине Косјерић (Одлука о доношењу Просторног плана ЈЛС Косјерић од 02.02.2011.)**.

Стручна контрола од стране Комисије за контролу усклађености РПП за подручје Аутономне покрајине, РПП за подручје града Београда, Просторног плана јединице локалне самоуправе, генералног урбанистичког плана, плана генералне регулације и плана детаљне регулације који се израђује у обухвату ППППН који се доноси за национални парк или заштићено природно добро, Министарства животне средине, рударства и просторног планирања **обављена је** дана 19.07.2011. и донет Извештај о извршеној контроли усклађености Просторног плана општине Косјерић 19.07.2011.

Просторни план јединице локалне самоуправе Косјерић представља дугорочни стратешки документ који дефинише опредељења за коришћење, организацију и уређење простора и основне правце просторног, економског, социјалног развоја и развоја у домену заштите и унапређења животне средине са временским хоризонтом од 20 година.

ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ

Просторни план јединице локалне самоуправе Косјерић урађен је у складу са важећим законима, Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 и 64/10 - УС) и Законом о изменама и допунама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 24/11), одн. по важећем Правилнику о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11).

Просторни план ЈЛС Косјерић је урађен у складу са Просторним планом Републике Србије („Сл. Гласник“ РС 88/10).

0.1. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

Генерални циљ као основ планске концепције:

Препознавање, дефинисање и ангажовање свих просторних могућности општине Косјерић, ради обезбеђења услова за дугорочни, уравнотежени и одрживи економски и социјални развој, усмерен ка процесима европских интеграција.

0.1.1. Општи циљеви Плана

- Стварање услова за оптимално, усклађено, рационално коришћење природних ресурса на основама одрживог развоја уз минимизирање конфликта у простору,
- Повећање функционалне и развојне ефикасности ограничењем, односно подстицајем развоја пољопривреде, туризма и производње као основних ослонаца развоја,
- Заштита и унапређење стања животне средине, са нагласком на подручјима од посебног интереса - подручја интензивног развоја пољопривреде, експлоатације сировина, индустрије и шире подручје насеља Косјерић,
- Смањење просторних ограничења за развој минимизирањем ширења непланске градње, развојем мреже инфраструктуре и јавних служби;
- Ефикасно, рационално и организовано коришћење људских, природних и изграђених потенцијала у социоекономском, просторном и еколошком погледу;
- Обезбеђење услова за уређење и изградњу простора и насеља;
- Унапређење квалитета живљења и задовољења потреба становника подизањем нивоа опремљености насеља.
- Стварање веће атрактивности простора и насеља за живот;
- Стварање веће атрактивности простора за привредну активност;
- Интензивирање економског развоја стварањем јасних и економски повољних услова за привређивање и стварање добити;
- Уравнотежење експлоатације са заштитом природних ресурса, социјалног и демографског потенцијала;
- Интензивније учешће локалног становништва у креирању политике развоја и дефинисању мера спровођења;
- Подстицање пословног и технолошког развоја општине;
- Омогућавање ефикасног и рационалног саобраћајног повезивања унутар општине и са атрактивним општинама и регионима за општину, као и осталим областима Републике;
- Изградња и развој информационе основе за лакше и ефикасније планирање и праћење развоја;
- Ефективност и ефикасност у доношењу одлука у простору и контроли развоја у будућности;
- Операционализација планских процеса – избора праваца развоја, усмеравања, подстицања и контрола развоја.

0.1.2. Оперативни циљеви Плана

- Подстицање функционалне трансформације сеоских насеља уз јачање делатности терцијарног сектора, ради пружања услуга становништву и њиховог запошљавања; последично, стварање мреже микроразвојних центара у насељима одговарајућег ранга са

циљем успоравања исељавања становништва у Косјерић или центре рада у ширем регионалном окружењу, као и са циљем јачања процеса функционалне децентрализације општине,

- Обезбеђење услова за уређење и опремање насеља, уз контролисање непланске изградње и заузимања квалитетног пољопривредног земљишта;
- Повезивање изграђене инфраструктуре у системе и стварање услова за изградњу нове;
- Стварање услова за очување и валоризацију природне и културно-историјске баштине и амбијенталних целина;
- Оптимално активирање и стимулисање недовољно развијених подручја, у циљу смањења разлика између појединих области општине;
- Стимулисање повољних тржишних принципа и токова (субвенције, кредити, итд.)
- Формирање привредних зона и њихово инфраструктурно опремање, са акцентом на даљем развоју пољопривреде;
- Утврђивање биланса природних ресурса, њихов обим, правила коришћења и заштите;
- Обезбеђивање услова за комплементарност развоја пољопривреде и других делатности сеоског становништва како би се успорио процес депопулације села,
- Интензивирање јавног саобраћаја,
- Дефинисање коридора за објекте и мреже од јавног интереса;
- Дефинисање мера заштите од елементарних непогода;
- Подстицање развоја мреже јавних служби и простора за спорт и рекреацију као једног од најбитнијих чинилаца квалитета живота у насељима и услова опстанка ових насеља.
- Комплементаран развој туризма, услуга и угоститељства, као и културе
- Дефинисање рационалног размештаја комуналних објеката у служби развоја насеља и привредних зона.
- Обезбедити услове за рационалније управљање и ефикасније обављање свакодневних послова грађана;
- Подстицање развоја постојећих културноисторијских језгра која имају изузетну вредност као градитељско наслеђе и културноамбијенталне целине односно као градитељска и културна баштина.

0.1.3. Основни задаци Плана

Основни задаци Плана су да:

- Понуди концепцију дугорочног просторног развоја подручја општине;
- Дефинише појасеве, правце и облике просторног развоја;
- Пропише правила просторног уређења и грађења, као и опремања, а такође и да пропише смернице код израде планова хијерархијски нижег нивоа;
- Резервише коридоре за инфраструктурне правце, саобраћајнице, комуналну инфраструктуру;
- Предвиди очување елемената заштићене природне средине и вредног културног наслеђа;
- Унапреди видове регионалне сарадње на ниво непосредног и ширег међународног окружења;
- Предложи правила за просторни развој и размештај производно-пословних делатности, услужних делатности, јавних и комуналних служби;
- Обезбеди рестриктивне, али стимулативне механизме и инструменте подршке појединим програмима на појединим подручјима, усмеравањем развоја у правцу и на начин који би представљао општи интерес и био у функцији будућег квалитета живота;
- Определи приоритете уз могућност квалитетне разраде и интегрисања конкретних програма у планове развоја, ригорознију оцену друштвено-економске и финансијске подобности и еколошке прихватљивости;

- Успостави адекватну просторну и функционалну хијерархију мреже насеља и центара управе.

0.2. СЕКТОРСКИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

0.2.1. ПРИРОДНИ УСЛОВИ - ЦИЉЕВИ

0.2.1.1. Општи циљ

Очување, унапређење и плански контролисано експлоатисање природних ресурса и добара, као предуслов развоја трајно одрживог простора.

Приоритетни циљеви:

1) Очување и унапређење еко потенцијала подручја

Предеоне целине и релативно очуван пејзаж, хидрографија, биодиверзитет и аутохтони биосистеми чине посматрано подручје еколошки изузетно вредним што, као окосницу његовог даљег развоја, претпоставља:

- заштиту природних процеса и органске структуре природног предела, у циљу одрживости његових функција,
- афирмацију постојећих природних вредности (препознатих као потенцијал развоја), у значењу просторних репера, како би се унапредио квалитет датих просторно-функционалних целина и њиховог непосредног окружења и, што је најважније, обезбедила доступност свакој појединачној локацији.

2) Истраживање и експлоатација природних богатстава и сировина подручја, у складу са принципима одрживог развоја

Систематска рејонизација пољопривредних и шумских површина у складу са конфигурацијом терена, климатским одликама, структуром педолошког покривача, хидролошким особеностима подручја, како би се истакле природне вредности подручја (шуме, ливаде, пашњаци, воћњаци) и нашле своју примену кроз интензиван развој привредних делатности, односно, пољопривреде и шумарства. Адекватном рејонизацијом површина предупредили би се изузетно присутни различити облици ерозија и бујица и неутралисале последице њихове дугогодишње појаве. Истовремено, контролисана експлоатација сировина и планско истраживање потенцијала подручја и њихова заштита, треба да представљају основ дугорочног развоја индустријске производње и трајно одрживог животног простора.

0.2.1.2. Оперативни циљеви развоја:

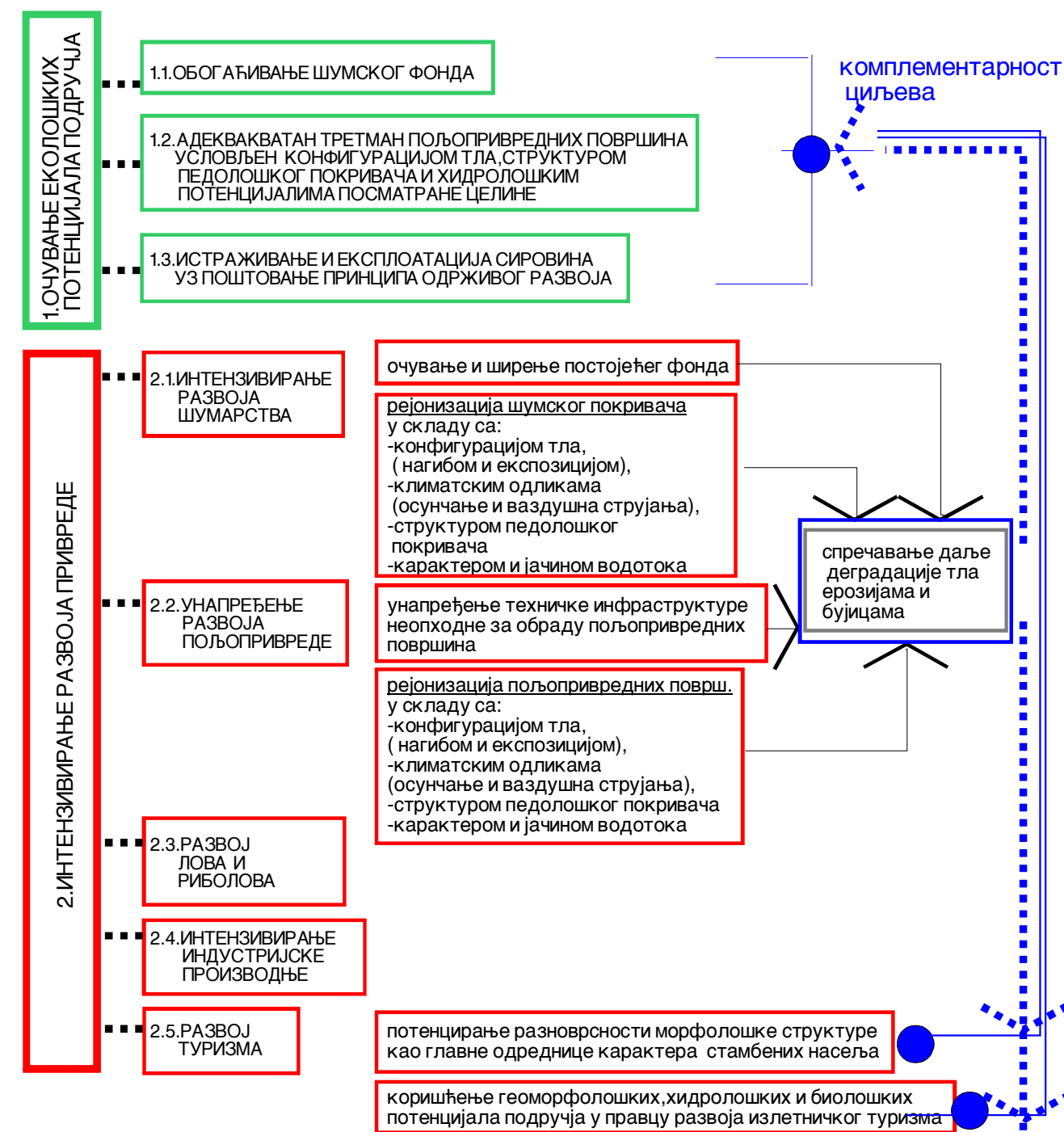
1) Рејонизација пољопривредних и шумских површина у складу са:

- конфигурацијом терена (нагибом и експозицијом),
- климатским одликама (осунчање, ваздушна струјања...),
- структуром педолошког покривача,
- карактером и јачином водотока,

Оваквим третманом пољопривредних и шумских површина, истакле би се вредности појединачних рејона и спречила даља деградација услед:

- неусклађености типа производње, односно, гајене биљне културе и геоморфолошких одлика подручја,

- неконтролисаног и неусаглашеног коришћења пољопривредних и шумских површина.
- а) Обезбеђење најрационалније просторне организације за пољопривредну производњу и прилагођавање захтевима заштите животне средине и природних вредности:
 - базни принцип дугорочног развоја пољопривреде је **да се очувају физичка, хемијска и биолошка својства педолошког слоја**, која чине простор погодним за коришћење у пољопривредне сврхе, чиме се штити и способност земљишта за апсорбовање и неутрализовање загађивача животне средине, што је један од основних критеријума рационалног коришћења свих обновљивих природних ресурса;
 - усклађивање начина и интензитета обраде земљишта и других агротехничких мера са бонитетним погодностима и ограничењима, нарочито у погледу нагиба терена, и повећаним органским ђубрењем ради очувања плодности земљишта;
 - афирмација производње **"здраве хране"**.
- б) Унапређење постојећих шума и пошумљавање деградираног земљишта, у складу са еколошким карактеристикама станишта, уз коришћење аутохтоних врста дрвећа;
- 2) Идентификација деградираних простора који се кроз **мере ревитализације** могу привести новим наменама.
- 3) **Спречавање неконтролисаног ширења насеља** на површинама земљишта високих бонитетних класа и шумског земљишта.
- 4) Уклањање, ублажавање и спречавање нових конфликтних ситуација у простору и минимално штетно деловање на природу, уз максимално очување **биодиверзитета**:
 - мерама заштите природе и неге предела утицати на заштиту и побољшање климе односно микро-климе појединих подручја, сузбијање ерозије, санацију клизишта, смањење емисије штетних гасова;
 - заштита станишта појединих врста кроз контролисану сечу, контролисане друге физичке акције у природи (примена хемијских средстава у пољопривреди, сезонско паљење вегетације, истраживање и експлоатација сировина и сл.);
 - очување предела посебне вредности пејзажно-амбијенталних целина, њихово уређење и повезивање у систем зеленила, као и њихова туристичка валоризација.
- 5) Евидентирање и заштита **природних добара**.
- 6) Обезбеђење предуслова за развој разгранате и функционално дефинисане **мреже комуникација**.
- 7) Унапређење **комуналне опремљености** подручја.
- 8) Уређење **обала река**: побољшање доступности обала, њихово профилисање и комунално опремање.

Сл. 3.1.: Мрежа циљева и њихова комплементарност

0.2.2. ЦИЉЕВИ СОЦИОДЕМОГРАФСКОГ РАЗВОЈА

Основни циљ за будући развој и размештај становништва и насеља на подручју општине Косјерић је повећање природног прираштаја и повољни миграциони токови. Како би се остварили наведени примарни циљеви неопходно је повећати ниво социо-економске развијености подручја, како би се постојеће становништво задржало на подручју општине.

Спровођење мера које би имале за циљ санирање депопулације, са конкретним мерама финансијске, кредитне и др. политике за подршку младих парова са децом. Систематске и локалне подстицајне мере за повећано запошљавање са повољностима за дошколовање и едукацију.

Повећати ниво опремљености објектима инфраструктуре, је један од превасходних задатака у даљем развоју сеоских насеља општине, чиме би се поменута насеља повезала и укључила у шире системе инфраструктуре, што би им уједно подигло урбани стандард.

У складу са вишим урбаним стандардима повећати изграђеност, опремљеност и доступност јавних служби, што подразумева саобраћајну доступност, организовање пратећих и комплементарних садржаја, развој територијалних мобилних јавних служби и др.

Неопходно је укључивање и координација свих сектора на локалном нивоу у изградњи свести о значају демографских проблема.

0.2.3. ЦИЉЕВИ УРБОЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА

Основни циљ – Развијена привреда на територији читаве Општине, заснована на новим инвестицијама, развијеној инфраструктури, адекватно коришћеним потенцијалима, кроз развијене људске ресурсе и уз заштиту животне средине.

- Развојну политику општине дефинисати у складу са принципима штедње, рационалног коришћења и заштите природних ресурса, уз обезбеђење услова за одрживи развој подручја.
- Створити мере комплексне заштите и унапређења пољопривредног земљишта као основног развојног ресурса општине. Динамичнији развој агроиндустријског комплекса.
- У области индустрије подстицати развој капацитета који немају негативан утицај на животну средину и капацитета који омогућавају већу запосленост локалног становништва.
- Развој трговине базирати на формирању мреже и објеката и стварања понуде која ће поред задовољења потреба становништва у насељима, омогућити и снабдевање посетилаца (туриста) на овом подручју.
- У области туризма обезбедити услове за комплексну валоризацију потенцијала општине – природних и створених.
- Активно поспешивање сваког облика предузетничког удруживања, кроз разне фузионе видове кластера, асоцијација, привредних удруживања...
- Нова инфраструктурна улагања у циљу опремања и оспособљавања нових индустријских зона које би привукле потенцијалне инвеститоре, како домаће тако и иностране. Формирање технолошких паркова (greenfield и brownfield индустријских зона) уз бесплатно уступање инвеститорима великих компанија парцела индустријске зоне са целокупном комуналном инфраструктуром, а све у циљу привлачења крупног капитала и новог запошљавања радника.

- Медијска презентација потенцијала и предности општине.
- Активнији однос локалне самоуправе према привредним трендовима.
- Разни облици економских стимулација – менаџерске обуке, едукације из области примене стандарда Европске Уније...

0.2.4. МРЕЖА И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА - ЦИЉЕВИ

0.2.4.1. Општи циљеви

Развој, афирмација и повезивање тачака, целина и насеља у оквиру општине Косјерић, као и непосредној контактної зони са суседним општинама, представљају основ за образовање делотворне мреже насеља.

У том смислу, неопходно је успоставити сложенији релацијски систем, којим се омогућава одрживи развој, пре свега, сеоских насеља, кроз јаснију диференцијацију и афирмацију појединих центара насеља, али и њихову интеграцију у систем вишеслојне понуде садржаја и активности, који, у зависности од посебности појединих насеља и подручја, могу бити доминантно привредни, пословни, туристички, услужни, итд.

Основни циљ којим се обезбеђује одговарајући и афирмативан развој мреже насеља у оквиру система, а који почива на начелима одрживог развоја, представљао би:

Преструктурирање постојеће мреже насеља, у циљу постизања рационалнијег и усклађенијег система, децентрализације и равномерног размештаја центара и активности, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења.

Посебни и конкретни циљеви проистекли из примарног, односе се на:

- Подизање степена централитета и значаја општинског центра Косјерића у мрежи центара на нивоу функционалног подручја и шире (будућа регија, република);
- Развој система насељских центара у складу са расположивим просторним и организационим потенцијалима - већи степен функционалне повезаности насељских центара са непосредним окружењем и новопланираним насељским центрима;
- Развој и унапређење веза унутар и изван подручја општине и подизање њиховог стандарда у складу са очекиваном организацијом простора – већи степен функционалне повезаности између насеља са непосредним и ширим окружењем и новопланираним насељским центрима.
- Развој мреже саобраћајне и комуналне инфраструктуре на нивоу целокупног простора општине, као услов за успостављање квалитетних релација на нивоу умрежавања насеља или појединих тачака и зона, као и постојећих и предвиђених садржаја.
- Уочавање и афирмација идентитета сваког насеља како би се потенцијали насеља јасније уочили и брже искористили.
- Очување аутохтоног карактера руралних насеља један је од услова за афирмацију, пре свега, туристичке понуде на овом простору. Повезивање треба спровести преко нових туристичких центара и зона.
- Образовање / развој сеоских центара, као вишефункционалних простора, сходно броју становника који у њима живе или им посредно или непосредно гравитирају.

- Развој специјализованих центара (пословних, привредних, транзитних, туристичких, спортско-рекреативних, едукативних, културно-историјских, итд.) регионалног значаја, у циљу јачања појединих пунктова и проширења њихове зоне утицаја.
- Развој јавних служби у складу са демографским и социјалним специфичностима насеља.
- Афирмација природне и културне баштине као тачака препознатљивости и изузетности ширег подручја, а у циљу проширења туристичке понуде и развоја едукативних програма.
- Даљи развој сеоског туризма као носиоца развоја у области терцијарног сектора, а који представља традицију краја.
- Стварање погодне климе за привредни просперитет и ново запошљавање, подстичући развој постојећег и афирмацију слободног предузетништва.
- Успостављање функционалне усаглашености са суседним државама и регионима – стварање заједничких појасева развоја, ослоњених на културним посебностима и географском положају.
- Истицање компаративних предности подручја, у складу са расположивим ресурсима и потенцијалима, и успостављање мрежа заснованих на кооперативности и сарадњи на заједничким проблемима и пројектима.

0.2.4.2. Оперативни циљеви

На основу опште постављених циљева изведени су оперативни циљеви. Њихова улога је да усмере дате циљеве ка конкретним правилима, мерама и акцијама.

- Боље повезивање општинског средишта Косјерића са околним градовима и подручјима (посебно: Бајина Башта и долина Дрине, Дивчибаре, северни део општине Пожега). Повезивање треба вршити на свим пољима (инфраструктурно, кроз заједничке акције, дешавања, заједничко учествовање за добијање средстава на вишим нивоима и сл.);
- Непосредно повезивање општинских центара секундарног значаја (сеоских центара - Сеча Река, Варда, Мрчићи-Ражана) без коришћења праваца кроз град Косјерић, првенствено на пољу децентрализације инфраструктуре и стварања „саобраћајних прстена“ око града;
- Повезивање сеоских насеља са непосредним окружењем, посебно са насељима са којима дата села деле сличне особености, погодности и ограничења - нпр. сва села у једној долини, сва села испод исте планине и сл. Повезивање треба вршити на свим пољима (инфраструктурно, кроз заједничке акције, дешавања, заједничко учествовање за добијање средстава на вишим нивоима и сл.);
- Стварање специфичног идентитета сваког насеља или дела Општине, где би се искористиле све предности и препознатљивости краја. Овим се стварају услови за развој бројних активности и садржаја везаних за идентитет насеља. Повезивањем идентитета са идентитетом датог краја или Општине добијалу се услови за „културно умрежавање“ и јачање туризма;
- Јачање / успостављање средишта насеља како би се унапредио живот месног становништва. Приликом деловања на овом пољу пожељно је у датим тачкама остварити повезивање саобраћајних праваца и груписање централно опредељених намена и јавних служби;
- Образовање средишта посебног типа (радне зоне, туристичке зоне, зоне рекреације) на местима која имају добру приступачност и одговарајућу концентрацију и гравитацију становништва;

- Развој туристичке мреже засноване на претходно успостављеним мрежама (саобраћајна мрежа, културна мрежа) и на постојећој традицији, као и на тематском повезивању са блиским туристичким подручјима у окружењу (међусобна усаглашеност, заједничке туристичке трасе и коридори и сл., туристичка препознатљивост целе области).

0.2.5. КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА И ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗВОЈА - ЦИЉЕВИ

Основни циљ развоја представља адекватно коришћење простора општине Косјерић и ефикасан територијални развој општине, у складу са принципима одрживог развоја.

Плански усмерен развој територије општине са становишта подизања квалитета и интензитета коришћења земљишта подразумева:

- 1) Очување и унапређење зона квалитетног пољопривредног земљишта и интензивирање пољопривредне производње кроз укрупњавање поседа у равничарском делу општине.
- 2) Очување, обогаћивање и контролисана експлоатација шумског фонда.
- 3) Очување и ефикасније коришћење водних ресурса општине за развој туризма и привредних функција.
- 4) Контролисан развој насеља (ширење грађевинских реона у складу са демографским трендовима, као и оним које диктира тржиште), усмерен на подизање квалитета живота у насељима, кроз развој адекватне инфраструктуре, разноврсност и квалитет функција, формирање нових пословно-радних зона, итд.

Да би остварили основни циљеви територијалног развоја и адекватног коришћења земљишта на подручју општине потребно је:

- развијати различите инструменте земљишне политике и
- успоставити модел управљања земљиштем који уважава тржиште и поштује принцип пословања јавног сектора.

0.2.6. РУРАЛНА ПОДРУЧЈА - ЦИЉЕВИ

Општи циљ

Сав стамбени, економски и јавни фонд заштитити од даљег пропадања и рационално користити у пуној мери. Почетни корак у обнови руралног простора - ангажовање приватне иницијативе у разним активностима, ослобађање давања према држави у првим годинама активирања.

Посебни циљеви

- 1) Већи степен функционалне повезаности сеоских насеља са непосредним окружењем.
- 2) Развој постојећих сеоских центара као вишефункционалних простора, сходно броју становника који гравитирају тим насељима.
- 3) Ревитализација руралног простора општине Косјерић.
- 4) Либерализација привредне политике у смислу крајње повољног кредитирања и смањења пореза на приватне иницијативе.
- 5) Развој агрокомплекса са што већим степеном финализације производа.
- 6) Обезбеђење услова за воћарску и ратарску производњу.
- 7) Очување природних вредности и пејзажа.
- 8) Унапређење путне мреже и развој свих врста инфраструктура, првенствено најсавременијих (ТВ, ТТ, Интернет).

0.2.7. ПОЉОПРИВРЕДА - ЦИЉЕВИ

Поред општих стратешких циљева, стратегија коришћења пољопривредног земљишта у општини Косјерић треба да буде:

- у функцији активирања постојеће и изградње нове пољопривредне инфраструктуре и
- значајнијег враћања у пољопривреду досадашњих индустријских радника - који су у процесу тендерске приватизације и посттендерских активности новог власника цементаре као највећег привредног субјекта у овој локалној заједници остали без радног места и сталног извора прихода.

Циљ 1. - Увођење контроле загађивача на основу еколошких принципа - Поред организационо-економских мера, у будућој стратегији коришћења пољопривредног земљишта у општини Косјерић посебно је значајно уважавати и еколошке принципе коришћења пољопривредног земљишта, који се огледају у потреби сталне контроле и смањивања на прописане стандарде емитовања штетних материја из локалних загађивача (пре свега – цементаре), употребу хемијских инпута, (евентуално) генетски модификованих биљака, ...

Циљ 2 - Укрупњавање газдинстава и њихова специјализација ка профитабилнијим линијама ратарске (нпр. семенски кромпир, јечам, раж, лековито биље, ...), воћарске (нпр. малине и купине за мини комерцијална паковања свежих плодова, аутохтоне сорте и самоникло воће,...), пчеларства и сточарске производње (овчарство и козарство, коњарство, кунићи,) у значајној мери зависиће од економске и институционалне подршке са Републичког и локалног нивоа.

Циљ 3 - успостављање Аграрног фонда општине - У том циљу препоручује се (Шеварлић, 2002., ет. ал.) формирање Аграрног фонда општине Косјерић по узору на начин оснивања и функционисања аналогне институције у општини Аранђеловац, што су аутори већ сугерисали у досадашњим консултацијама са представницима наручиоца Студије. За формирање Аграрног фонда препоручујемо израду посебног Програма који ће садржати правне, организационе и економске аспекте реализације овог предлога. Сва напред наведена полазишта у Стратегији коришћења пољопривредног земљишта општине Косјерић треба да буду уважена и у пракси имплементирана од подручне пољопривредне саветодавне службе – чији саветодавци треба да буду најзначајнији промотери активности Аграрног фонда општине Косјерић.

Циљ 4 - превођење земљишта у складу са њиховом класом - Обзиром, на веома велику заступљеност земљишних површина слабијих катастарских класа (V, VI, VII и VIII), Стратегија коришћења пољопривредног земљишта у општини Косјерић полази од неминовности значајног смањења укупног пољопривредног земљишта и посебно ораница, ради превођења истих у природнији начин њиховог коришћења, и то ораница у воћњаке и површине под сталним травњацима (ливаде и пашњаке), укључујући и пошумљавање ораничних површина као противерозиону меру у појединим потесима, оако и ливада у пашњаке, укључујући и пошумљавање ливада као противерозиону меру у појединим потесима, и пашњака у шуме.

Пројекција развоја - Показатељи пројекције указују на следеће промене у вези земљишних површина у општини Косјерић (2002—2015):

- Значајно смањење ораница за 2.354 ха или за 41% - углавном слабијих катастарских класа и њихово превођење у воћњаке и површине под сталним травама, што ће утицати и на смањење њиховог учешћа у укупним продуктивним површинама (са 16,8% на 10%),
- Повећање површина под воћњацима за око 400 ха или за 15% - превођењем дела ораничних површина у економски ефективнију грану пољопривредне производње, укључујући и подизање противерозионих тераса, пре свега, ради подизања засада шљива и јабука – чија

је производња мање радно интензивна у односу на производњу малине,

- Значајно смањење површина под ливадама (за око хиљаду ха или за 15%) и у мањем обиму пашњака (за око 250 ха или за 5%), што ће се одразити на смањење њихове заступљености у продуктивном земљишту (са 34,7% на 31,2%), и
- Веома значајно повећање површина под шумама (за преко три хиљаде ха или за 21,8%), чиме ће ова категорија заузети половину расположивог продуктивног земљишта у општини Косјерић.

0.2.8. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ - ЦИЉЕВИ

Циљеви управљања шумама се деле на опште и посебне. Општи циљеви управљања шумама одређени су чланом 2. став 1. Закона о шумама: „Шуме као добро од општег интереса, морају да се одржавају, обнављају и користе тако да се очува и повећа њихова вредност и општекорисне функције, обезбеди трајност, заштита и стално повећање прираста и приноса.” Општи циљеви управљања односе се на све шуме, без обзира на власнике или тренутног корисника и представљају општу обавезујућу норму при планирању управљања свим шумама. У складу са Законом о шумама дефинисани су следећи општи циљеви:

- трајност и стално повећање приноса и производње засновано на сталном повећању и побољшању прираста
 - максимална производња дрвне запремине
 - очување и повећање вредности шума
 - економичност и рентабилност у управљању шумама
 - развијање и јачање општих корисних функција шума
 - очување и поправљање производног потенцијала земљишта под шумама
 - стално одржавање и подизање нових шума на свим површинама на којима треба да постоје
- У шумама заштитног карактера поред наведених циљева, треба посебно нагласити и општи циљ да се земљиште заштити од ерозионих процеса, кроз повећање обраста и склопа шума. Постављени циљеви управљања оствариће се кроз одржавање и унапређење свих функција шума као што су: очување природних вредности, јачање хидролошких, антиерозионих, климатских, здравствених, туристичко-рекреативних, ловнопривредних и других функција шума. У датим условима станишта треба тежити максималној производњи дрвета најбољег квалитета. Пред субјекте који управљају шумама поставља се задатак довођења шума у оптимално стање, ради максималног коришћења свих њених функција. Треба обезбедити да се узгојним мерама утиче на повећање производње дрвне запремине, побољшање квалитета и структуре сортимената. Инвестицијама у техничку опрему треба обезбедити побољшање услова привређивања и акумулације средстава. Спровођењем интензивнијег управљања обезбедиће се јачање производног потенцијала земљишта и најповољније деловање шуме на станиште, као и побољшање заштитно-регулаторних и културних функција шума.

Посебни циљеви управљања произилазе из општих. Условљени су стањем станишних услова, стањем шума, досадашњим управљањем и наменом појединих шумских подручја. Посебни циљеви се деле на:

- биолошко-узгојне: обезбеђују стално и трајно повећање приноса и прираста шума, односно највећу производњу дрвне масе најбољег квалитета и вредности
- производне: утврђују могућност производње у шумском простору примарне и секундарне органске материје, а првенствено производа експлоатације шума по сортиментима и количинама за потребе индустрије прераде дрвета и осталих потрошача

- техничке: обезбеђују услове за остварење биолошко-узгојних и производних циљева управљања
- општекорисне: проистичу из законских одредби, заштитно- регулативне и социјалне улоге шума.

Према трајању временског периода потребног за остварење посебних циљева управљања, они се деле на дугорочне и краткорочне.

0.2.9. ЦЕНТРАЛНЕ ФУНКЦИЈЕ И УСЛУЖНИ И ПОСЛОВНО - ПРОИЗВОДНИ СИСТЕМИ - ЦИЉЕВИ

0.2.9.1. Циљеви

Пољопривреда

- унапређење организације пољопривредних површина укрупњавањем и стварањем већих специјализованих пољопривредних комплекса и агро-туризма у приватном власништву;
- рејонизација пољопривредних површина;
- остваривање тржишно оријентисане и стабилније пољопривредне продукције (регулација речних токова, првенствено Скрапежа, заштита од поплава, изградња мелиорационих система, дренажа терена, коришћење савремених искустава технологије, и средстава, као и механизације ради смањења неизвесности приноса, коришћење високопродуктивних сетвених врста...);
- развој саобраћајне и комуналне инфраструктуре као основног генератора развоја;
- развој одређених типова пољопривредне производње – специјализација.

Индустрија

- усмеравање индустрије ка тржишним потребама процесом приватизације и понудом разноврсних типова индустријске производње у зависности од потребе тржишта;
- унапређење индустријске производње стварањем мањих специјализованих индустријских комплекса – погона у приватном сектору, дуж значајних путних и других праваца;
- рејонизација индустрије према природним ресурсима (минерална и друга налазишта) и створеним условима (саобраћај, већ постојеће структуре...);
- остваривње тржишно оријентисане и стабилније индустријске продукције (коришћење савремених искустава, технологије, и средстава, увођење чистих еколошких технологија-нарочито за цементару "Титан")
- развој саобраћајне и комуналне инфраструктуре као основног генератора развоја индустрије;
- развој одређених типова индустрије (прерада пољопривредних производа, израда полупроизвода и производа од дрвета, експлоатација рудних и минералних сировина...).

0.2.8.2. Правци – приоритети

Генерално, неопходни предуслови за остварење горе наведених циљева односе се на развој и унапређење примарног и секундарног привредног сектора, односно пољопривреде као окоснице развоја општине. Развој агро и сеоског туризма може у овом тренутку бити пратећа полуга функције развоја. Терцијарне делатности, и то пре свега трговина, могу бити само један од

покретача. Тек са подизањем стопе раста друштвеног дохода створиће се услови за развој друштвене инфраструктуре у насељским центрима. Линијски услужни центар би могао да се развије уз трасу магистралног коридора М21.

Структурално стање мреже центара на општини Косјерић одговара са једне стране логици спонтаног развоја централних функција (концентрација и централитет расте уз главе путне правце и зоне већих густина становништва). Препуштање развоја искључиво тржишној логици, као и супротни став о свеобухватном планирању, воде неуравнотеженом просторном развоју, све до одумирања активности у неким подручјима. Успешан развој привреде у општини захтева и један и други приступ при лоцирању и избору привредних активности и капацитета.

Основни приоритет будућег развоја и организације мреже центара Општине Косјерић су:

1. **Стимулисање развоја и имплементације нових специјализованих центара регионалног значаја** у функцији пољопривреде и индустрије и кластерког удруживања ради пласмана пољопривредних производа на домаће и страно тржиште на отималним локацијма у општинским насељима у циљу стварања нових полуга економског и просторног развоја општине.

Основни правци будућег развоја и организације мреже центара Општине Косјерић су:

2. **Промена структуре мреже центара имплементацијом нове концепције степеновања концентracије и променом централитета** насељских центара и њиховим ефективнијим функционалним међусобним повезивањем у циљу стимулисања децентрализације мреже насеља, и стварања мултифункционалне структуре насеља, ради ублажавања тренда депопулације села;
3. **Стимулисање развоја специјализованих централних активности у структури насељских центара** понаособ, како би се постигла диверсификована понуда активности у систему центара и повећао степен централитета сваког насеља понаособ;
4. **Стимулисање започетих трендова и даљи развој постојећих општих центара у општинским насељима**, у циљу задовољења свакодневних потреба становништва и подизања комфора и квалитета живота у насељима, уз контролисан просторни развој центара;
5. **Унапређење просторно-функционалних карактеристика мреже јавних служби, друштвене и комуналне** инфраструктуре у насељским центрима, као и на просторима од значаја за функционално повезивање центара у систем.

Табела 3.3.: Прилог 1 - Коефицијент концентracије услужних и производно-пословних делатности по насељима „К“

редни број	делатност предузетничких радњи и предузећа	шифра	Сектор	Делатности															Укупан број природних субјеката по насељу, радње и предузећа	Укупан број производно-пословних делатности по насељу	Укупан број услужних делатности по насељу	Коefицијент концентрације "к" производно-пословних делатности	Коefицијент концентрације "к" услужних делатности	Ранг насеља према "к" производно- пословних делатности	Ранг насеља према "к" услужних делатности	Укупни коefицијент концентрације "к"	Укупни ранг насеља према коefицијенту концентрације "к"				
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV													
																												претежно примарни	претежно секундарни	претежно терцијарни	мешовита и претежно квартерни
НАСЕЉА				I				II				III				IV															
1	БЈЕЛОПЕРИЦА	1								2				1			4	1	3	0.014	0.024	5	4	0.019	5						
2	БРАЈКОВИЋИ	1								2							3	1	2	0.014	0.016	5	5	0.015	5						
3	ВАРДА	2			1				3	2	1					1	1	2	0.042	0.079	4	4	0.060	4							
4	ГАЛОВИЋИ	2		3													5	5	0	0.070	0.000	4	0	0.035	4						
5	ГОДЕЧЕВО	1			1				1	1	1					1		2	0.028	0.047	5	4	0.038	4							
6	ГОДЉЕВО	2			2				1		1						7	4	3	0.056	0.024	4	5	0.040	4						
7	ГОРЊА ПОЛОШНИЦА	1			2												3	3	0	0.042	0.000	4	5	0.021	5						
8	ДОЊА ПОЛОШНИЦА	1										1					2	1	1	0.014	0.008	5	5	0.011	5						
9	ДРЕНОВЦИ	1			1					2	2					1		1	0.028	0.047	5	4	0.038	4							
10	ДУБНИЦА				1				1								2	1	1	0.014	0.008	5	5	0.011	5						
11	КОСЈЕРИЋ - ВАРОШ	1			7			1		5	4	4				4		4	0.113	0.173	3	3	0.143	3							
12	КОСЈЕРИЋ - СЕЛО	3			1						3						2	9	4	0.056	0.039	4	4	0.048	4						
13	МАКОВИШТЕ	1			1				3	1	1					1	1	9	0.028	0.055	5	4	0.042	4							
14	МИОНИЦА	3															1	4	3	0.042	0.008	4	5	0.025	5						
15	МРЧИЋИ	2							3	2	2					1	1	2	0.028	0.087	5	4	0.057	4							
16	МУШИЋИ	1			1				2							2		1	0.028	0.039	5	4	0.034	4							
17	ПАРАМУН	1														1		2	0.014	0.008	5	5	0.011	5							
18	РАДАНОВЦИ	1		1							1					1		3	0.028	0.039	5	4	0.034	4							
19	РОСИЋИ	1		2					1			3					3	10	3	0.042	0.055	4	4	0.049	4						
20	РУДА БУКВА	1										1						2	0.014	0.008	5	5	0.011	5							
21	СЕЧА РЕКА	5			2			1	2	1	1					1		16	7	9	0.099	0.071	4	4	0.085	4					
22	СКАКАВЦИ	2								1	1					1		5	0.028	0.024	5	5	0.026	5							
23	СТОЈИЋИ	2										1						3	0.028	0.008	5	5	0.018	5							
24	СУБЈЕЛ	3			1				1	1						1		3	0.056	0.047	4	4	0.052	4							
25	ТУБУЋИ	1		1	1				1		3					1		4	0.042	0.071	4	4	0.057	4							
26	ЦИКОТЕ	2										1						3	0.028	0.008	5	5	0.018	5							
27	ШЕВРЉУГЕ								1									1	0	0.000	0.008	0	5	0.004	5						
	СО КОСЈЕРИЋ	42	0	7	22	0	2	20	16	32	4	0	0	18	2	33	198	71	127												

Ранг насеља према коefицијенту концентрације "к"

1

0.50 - 1.00

2

0.30 - 0.50

3

0.10 - 0.30

4

0.03 - 0.10

5

< 0.03

0

нема

Ранг насеља према коefицијенту концентрације

1	0.50 - 1.00
2	0.30 - 0.50
3	0.10 - 0.30
4	0.03 - 0.10
5	< 0.03
0	нема

редни број	делатност предузетничких радњи и предузећа	шифра	Сектор															укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV		укупно	укупно	укупно	укупно												
																											претежно примарни сектор	претежно секундарни сектор	претежно терцијарни сектор	мешовита и претежно квартерни сектор	укупно	укупно	укупно	укупно
		НАСЕЉА																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Давису у односу на број запослених	Укупан центрилитет насеља по Давису	РАНГ ПРЕМА УКУПНОМ ЦЕНТРАЛИТЕТУ								
		I																укупно	укупни центрилитет пословних јединица по насељу "х"				укупан број запослених	Центрилитет насеља по Дав										

Централитет пословних јединица:

1	0.50 - 1.00	висок ниво централитета
2	0.30 - 0.50	виши ниво централитета
3	0.10 - 0.30	средњи ниво централитета
4	0.03 - 0.10	низак ниво централитета
0	< 0.03	нема централитета

Укупан централитет насеља по Daviesu

1	0.50 - 1.00	висок ниво централитета
2	0.30 - 0.50	виши ниво централитета
3	0.10 - 0.30	средњи ниво централитета
4	0.03 - 0.10	низак ниво централитета
0	< 0.03	нема централитета

Табела 3.4.: Прилог 2 - Централитет насеља у систему услуга и производно-пословних активности

Табела 3.5.: Прилог 3 - Анализа демографског потенцијала за развој услужних и производно-пословних система

редни број	НАСЕЉА	Бр. Становника	Активно	Обавља занимање	Просечна старост	% активног становништва	% запослених	% незапослених	% однос радно активних и запослених	радни потенцијал / радно активни који немају посао	% радно активних који немају посао	ранг према заступљености активног становништва	ранг према заступљености запослених	ранг према радном потенцијалу	ранг према просечној старости	РАНГ искоришћења продукционог демографског потенцијала	РАНГ према могућностима искоришћења продукционог демографског потенцијала
1	БЕЛОПЕРИЦА	314	130	103	46.6	41	33	67	79	27	21	1	2	3	2	2	3
2	БРАЈКОВИЋИ	724	310	208	41.7	43	29	71	67	102	33	1	2	3	2	2	3
3	ВАРДА	330	158	112	42.1	48	34	66	71	46	29	1	2	2	2	2	3
4	ГАЛОВИЋИ	263	114	90	46.0	43	34	66	79	24	21	1	2	3	2	2	3
5	ГОДЕЧЕВО	599	345	315	44.2	58	53	47	91	30	9	1	1	3	2	2	3
6	ГОДЉЕВО	348	107	73	47.5	31	21	79	68	34	32	2	3	2	2	2	2
7	ГОРЊА ПОЛОШНИЦА	152	70	62	45.7	46	41	59	89	8	11	1	1	3	2	2	3
8	ДОЊА ПОЛОШНИЦА	97	43	35	48.1	44	36	64	81	8	19	1	1	3	2	2	3
9	ДРЕНОВЦИ	395	152	116	47.9	38	29	71	76	36	24	1	2	3	2	2	3
10	ДУБНИЦА	142	64	50	44.4	45	35	65	78	14	22	1	1	3	2	2	3
11	КОСЈЕРИЋ - ВАРОШ	4116	2044	1572	36.9	50	38	62	77	472	23	1	1	3	1	2	2
12	КОСЈЕРИЋ - СЕЛО	1023	465	348	42.4	45	34	66	75	117	25	1	2	2	2	2	3
13	МАКОВИШТЕ	893	439	414	46.1	49	46	54	94	25	6	1	2	3	2	2	3
14	МИОНИЦА	184	80	70	46.5	43	38	62	88	10	13	1	1	3	2	2	3
15	МРЧИЋИ	297	125	92	46.6	42	31	69	74	33	26	1	2	2	2	2	2
16	МУШИЋИ	433	204	164	45.1	47	38	62	80	40	20	1	1	3	2	2	3
17	ПАРАМУН	80	28	26	50.1	35	33	68	93	2	7	1	2	3	3	2	3
18	РАДАНОВЦИ	531	231	214	45.4	44	40	60	93	17	7	1	1	3	2	2	3
19	РОСИЋИ	316	144	124	52.0	46	39	61	86	20	14	1	1	3	3	2	3
20	РУДА БУКВА	118	44	40	51.1	37	34	66	91	4	9	1	2	3	3	2	3
21	СЕЧА РЕКА	853	392	309	46.4	46	36	64	79	83	21	1	1	2	2	1	2
22	СКАКАВЦИ	274	142	123	47.7	52	45	55	87	19	13	1	1	3	2	2	3
23	СТОЈИЋИ	159	39	27	55.8	25	17	83	69	12	31	2	3	2	3	2	3
24	СУБЈЕЛ	219	92	90	48.3	42	41	59	98	2	2	1	1	3	2	2	3
25	ТУБУЋИ	535	251	204	43.9	47	38	62	81	47	19	1	1	3	2	2	3
26	ЦИКОТЕ	272	96	71	44.8	35	26	74	74	25	26	1	2	2	2	2	2
27	ШЕВРЉУГЕ	334	136	117	39.7	41	35	65	86	19	14	1	1	3	1	2	2
	СО КОСЈЕРИЋ	14001	6445	5169	44.4	42	34	62	79	1276	18	1	2	3	2	2	2

РАНГ према броју запослених

- 1 35-50%
- 2 25-35%
- 3 0-25%

РАНГ према броју активног становништва

- 1 35-50%
- 2 25-35%
- 3 0-25%

РАНГ искоришћења продукционог демографског потенцијала

- 1 висок ниво
- 2 виши ниво
- 3 средњи
- 4 низак ниво

РАНГ према радном потенцијалу (присуство радно активног

- 1 35-50%
- 2 25-35%
- 3 0-25%

РАНГ према просечној старости

- 1 испод 40
- 2 40 до 50
- 3 преко 50

РАНГ према могућностима искоришћења продукционог демографског потенцијала

- 1 висок ниво
- 2 виши ниво
- 3 средњи
- 4 низак ниво

Табела 3.6.: Прилог 4 - Анализа задовољености потреба за услужним и производно-пословним делатностима у односу на број становника

редни број	делатност предузетничких радњи и предузећа	Сектор															укупно	број становника	бр. ПОСЛОВНИХ ЈЕДИНИЦА примарног сектора на 100 становника	број ПОСЛОВНИХ ЈЕДИНИЦА секундарног сектора на 100 становника	број ПОСЛОВНИХ ЈЕДИНИЦА терцијарног сектора на 100 становника	бр. ПОСЛОВНИХ ЈЕДИНИЦА квартерног сектора на 100 становника
		Сектор																				
		претежно примарни					претежно секундарни			претежно терцијарни			мешовита и претежно квартерни									
		шифра	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV						
НАСЕЉА		I			II		III			IV												
1	БЈЕЛОПЕРИЦА	1							2				1			4	314	0.32	0.00	0.64	0.32	
2	БРАЈКОВИЋИ	1							2							3	724	0.14	0.00	0.28	0.00	
3	ВАРДА	2			1			3	2	1			1	1	2	13	330	0.61	0.30	1.82	1.21	
4	ГАЛОВИЋИ	2		3												5	263	1.90	0.00	0.00	0.00	
5	ГОДЕЧЕВО	1			1			1	1	1			1		2	8	599	0.17	0.17	0.50	0.50	
6	ГОДЉЕВО	2			2			1		1					1	7	348	0.57	0.57	0.57	0.29	
7	ГОРЊА ПОЛОШНИЦА	1			2											3	152	0.66	1.32	0.00	0.00	
8	ДОЊА ПОЛОШНИЦА	1								1						2	97	1.03	0.00	1.03	0.00	
9	ДРЕНОВЦИ	1			1				2	2			1		1	8	395	0.25	0.25	1.01	0.51	
10	ДУБНИЦА				1			1								2	142	0.00	0.70	0.70	0.00	
11	КОСЈЕРИЋ - ВАРОШ	1			7		1		5	4	4			4	4	30	4116	0.02	0.17	0.24	0.29	
12	КОСЈЕРИЋ - СЕЛО	3			1					3					2	9	1023	0.29	0.10	0.29	0.20	
13	МАКОВИШТЕ	1			1			3	1	1				1	1	9	893	0.11	0.11	0.56	0.22	
14	МИОНИЦА	3													1	4	184	1.63	0.00	0.00	0.54	
15	МРЧИЋИ	2						3	2	2			1	1	2	13	297	0.67	0.00	2.36	1.35	
16	МУШИЋИ	1			1			2					2		1	7	433	0.23	0.23	0.46	0.69	
17	ПАРАМУН	1											1			2	80	1.25	0.00	0.00	1.25	
18	РАДАНОВЦИ	1		1						1			1		3	7	531	0.38	0.00	0.19	0.75	
19	РОСИЋИ	1		2				1		3					3	10	316	0.95	0.00	1.27	0.95	
20	РУДА БУКВА	1								1						2	118	0.85	0.00	0.85	0.00	
21	СЕЧА РЕКА	5			2		1	2	1	1			1		3	16	853	0.59	0.23	0.59	0.47	
22	СКАКАВЦИ	2							1	1			1			5	274	0.73	0.00	0.73	0.36	
23	СТОЈИЋИ	2								1						3	159	1.26	0.00	0.63	0.00	
24	СУБЈЕЛ	3			1			1	1				1		3	10	219	1.37	0.46	0.91	1.83	
25	ТУБУЋИ	1		1	1			1		3			1		4	12	535	0.37	0.19	0.75	0.93	
26	ЦИКОТЕ	2								1						3	272	0.74	0.00	0.37	0.00	
27	ШЕВРЉУГЕ							1								1	334	0.00	0.00	0.30	0.00	
	СО КОСЈЕРИЋ	42	0	7	22	0	2	20	16	32	4	0	0	18	2	33	198	14001	0.63	0.18	0.63	0.47
				49		22			70					57		198						

Табела 3.7.: Прилог 5 - Привлачност према разноврсности и заступљености услуга и производно-пословним активности

редни број	делатност предузетничких радњи и предузећа	шифра	Сектор															укупно	% заступљеност пословних јединица примарног сектора	% заступљеност пословних јединица секундарног сектора	% заступљеност пословних јединица терцијарног сектора	% заступљеност пословних јединица квартнерног сектора	ранг насеља према разноврсности пословних јединица				
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV										
																								претежно примарни	претежно секударни	претежно терцијарни	мешовита и претежно квартнерни
1	БЈЕЛОПЕРИЦА	1							2				1			4	2	0	3	2	2						
2	БРАЈКОВИЋИ	1							2							0	2	0	3	0	3						
3	ВАРДА	2			1			3	2	1				1	1	2	13	4	5	9	7	1					
4	ГАЛОВИЋИ	2		3												5	10	0	0	0	4						
5	ГОДЕЧЕВО	1			1			1	1	1				1		2	8	2	5	4	5	1					
6	ГОДЉЕВО	2			2			1		1						1	7	4	9	3	2	1					
7	ГОРЊА ПОЛОШНИЦА	1			2												3	2	9	0	0	3					
8	ДОЊА ПОЛОШНИЦА	1								1							2	2	0	1	0	3					
9	ДРЕНОВЦИ	1			1				2	2				1		1	8	2	5	6	4	1					
10	ДУБНИЦА				1			1									2	0	5	1	0	3					
11	КОСЈЕРИЋ - ВАРОШ	1			7		1		5	4	4			4		4	30	2	32	20	25	1					
12	КОСЈЕРИЋ - СЕЛО	3			1					3						2	9	6	5	4	4	1					
13	МАКОВИШТЕ	1			1			3	1	1				1		1	9	2	5	7	4	1					
14	МИОНИЦА	3														1	4	6	0	0	2	3					
15	МРЧИЋИ	2						3	2	2				1	1	2	13	4	0	10	7	2					
16	МУШИЋИ	1			1			2						2		1	7	2	5	3	5	1					
17	ПАРАМУН	1												1			2	2	0	0	2	3					
18	РАДАНОВЦИ	1		1						1				1		3	7	4	0	1	7	2					
19	РОСИЋИ	1		2				1		3						3	10	6	0	6	5	2					
20	РУДА БУКВА	1								1							2	2	0	1	0	3					
21	СЕЧА РЕКА	5			2		1	2	1	1				1		3	16	10	9	7	7	1					
22	СКАКАВЦИ	2							1	1				1			5	6	0	3	2	2					
23	СТОЈИЋИ	2								1							3	6	0	1	0	3					
24	СУБЈЕЛ	3			1			1	1					1		3	10	6	5	3	7	1					
25	ТУБУЋИ	1		1	1			1		3				1		4	12	4	5	6	9	1					
26	ЦИКОТЕ	2								1							3	4	0	1	0	3					
27	ШЕВРЉУГЕ							1									1	0	0	1	0	4					
	СО КОСЈЕРИЋ	42	0	7	22	0	2	20	16	32	4	0	0	18	2	33	198	25	11	35	29						
			49		22			70						57			198										

Ранг према % заступљености пословних јединица основних сектора

1	висок ниво
2	виши ниво
3	средњи ниво
4	низак ниво
0	нема

Ранг насеља према РАЗНОВРСНОСТИ пословних јединица

1	висок ниво	4
2	виши ниво	3
3	средњи ниво	2
4	низак ниво	1
0	нема	0

0.2.10. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ И ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ - ЦИЉЕВИ

Примарни циљ:

одрживи социјални развој по мери локалне заједнице

1. Просторна дистрибуција сервиса јавних служби у функцији равноправног остваривања потреба гравитирајућег становништва
2. Стварање услова за уједначавање квалитета услуга јавних служби - Равноправност свих корисника у односу на могућности коришћења сервиса јавних служби треба да се оствари одговарајућом просторном дистрибуцијом објеката, као и уједначавањем квалитета услуга и опремљености објеката.
3. Развој јавних служби у складу са демографским, социјалним, економским и просторним специфичностима општине Косјерић - планом се предлаже развој јавних служби заснован на принципима одрживог социјалног развоја уз максимално ослањање на локалне специфичности, захтеве, потребе, могућности и ограничења, што је у складу са опште прихваћеним потребама и обавезама укључивања локалне заједнице у креирање сопствене социјалне средине, а са сврхом достизања оптималног социјалног и животног стандарда, односно интегрисаног и балансираног развоја локалне заједнице општине косјерић.
4. Развој јавних служби у правцу подржавања адекватне функционалне организације и хијерархије насеља - локална заједница треба да обезбеди балансирани развој мреже насеља чиме ће постићи заокруженост и (рационална) самосталност у пружању услуга јавних служби. ово подразумева и подржавање позитивних трендова развоја руралне средине, односно умањивање разлика између центра општине и периферних/рубних подручја.
5. стварање услова за увођење нових организационих и власничких аранжмана у домену јавних служби - прихватање нових модалитета рада и омогућавање укључења приватне иницијативе у домену појединих служби, у циљу подизања квалитета услуга на бази здравих тржишних односа.

0.2.11. СТАНОВАЊЕ - ЦИЉЕВИ

Општи циљеви:

- Унапређење и модернизација постојећег стамбеног фонда (обнова, реконструкција, ревитализација);
- Подизање нивоа уређености и опремљености насеља, као и њихово инфраструктурно опремање;
- Унапређење и заокружење постојеће путне мреже у циљу лакше доступности и проточности простора и међусобног повезивања насеља;
- Активирање руралних изворних насеља;
- Увођење нових облика становања у циљу додатног активирања простора- викенд насеља, етно насеља, еко насеља;
- Обезбедити подизање квалитета опремања успостављањем оптималне концентрације и организације централних активности.
- Активирање тржишне димензије у становању и
- Успостављање управљачких механизма развоја становања.

Оперативни циљеви:

- Омогућити активирање руралних изворних насеља,
- Омогућити развој нових облика становања - викенд насеља, етно насеља, еко насеља, прилагођених природно- морфолошким карактеристикама терена;
- Организовати просторну дистрибуцију туристичког становања, у деловима Општине са посебним квалитетима за развој туризма,
- Створити услове за изградњу станова за слободно тржиште, посебно у насељима са развијеним централним функцијама,
- Обезбедити широк спектар стамбене изградње (типологије становања) и
- Обезбедити адекватне и разноврсне понуде локације за активности становања
- Успоставити управљачки механизам развоја становања, на нивоу Општине, локалних управа итд.

0.2.12. ТУРИЗАМ - ЦИЉЕВИ**Основни циљ**

Одрживи развој и јачање туристичке привреде на подручју општине Косјерић подразумева увећање туристичке привлачности Општине усклађено са очувањем, заштитом и унапређењем посебних природних, предеоних и амбијенталних вредности и непокретних културних добара, што се остварује кроз:

1. Подстицање и обезбеђивање услова за развој различитих облика туризма на подручју Општине Косјерић:
 - Успостаљање система заокружене туристичке понуде на територији Општине,
 - Образовање и диверзификација идентитета туристичких одређишта и туристичких зона унутар Општине, заснованог на природним вредностима и/или културно-историјском наслеђу,
 - Развој различитих и посебних облика смештајних капацитета (стационарни и привремени, за различите категорије туриста, за различите видове туризма – спортско-рекреативни, сеоски ("етно"), конгресни, еко, омладински, ловни, лечилишни, ...),
 - Обезбеђење богате и сложене структуре различитих простора за рекреацију (за различите категорије корисника, различите нивое и интензитет коришћења...),
 - Подстицање различитих облика улагања у пројектовање, изградњу, опремање и одржавање туристичких простора и објеката, као и простора и објеката са усаглашеним садржајима и кативностима,
 - Туристичко и комунално опремање села,
 - Развој посебних (еколошких, етно,...) програма угоститељства, услуга и производње, афирмација локалне и традиционалне производње и угоститељства, развој еколошке пољопривреде.
2. Унапређење квалитета туристичке понуде на територији Општине Косјерић:
 - Обезбеђење богате понуде различитих туристичких и њима усаглашених програма и садржаја (културни, едукативни, забавни, спортско-рекреативни...). Развој пратећих традиционалних културно-забавних садржаја и програма, развој посебних манифестација (везаних за село, природне целине, културне специфичности, зависно од места),

- Унапређење (уређење и опремање) постојећих простора намењених туризму и уређење нових простора намењених и туризму,
- Обезбеђење континуитета у функционалном и просторном повезивању туристичко-рекреативних садржаја и простора,
- Образовање информативних пунктова, посебно на местима приступања могућих корисника туристичке понуде (саобраћајне магистрале, средишта туристичких насеља и комплекса,...),
- Развој саобраћајне инфраструктуре у циљу повећања доступности туристичких и њему сагласних садржаја и активности. При овоме било би пожељно нове саобраћајнице тако трасирати да се што боље повежу важне туристичке зоне и одређишта у повезану целину и тиме омогући тзв. интегрисана туристичка понуда,

3. Развој целогодишње туристичке понуде:

- Развој специфичних сезонских туристичко-рекреативних простора, садржаја и програма којима се истичу погодности боравка у различитим сезонама (природна, културна, економска разноликост) и оних који омогућавају целогодишње коришћење,
- Обезбеђење пратећих садржаја туризма (трговина, услуге) у току целе године у туристички атрактивним подручјима,
- Подстицање развоја туристичких подручја са најповољнијим могућностима за максимално продужење туристичке сезоне.

4. Заштита и афирмација простора посебних еколошких, културно-историјских и естетских вредности:

- Организација, уређивање и коришћење простора за различите облике туризма и њему сагласних садржаја и активности, у складу са мерама заштите животне средине, природе, природне и културне баштине,
- Развој туристичко - едукативних програма којима се наглашавају природне и створене вредности подручја,
- Представљање грађевина и целина од културног и историјског значаја уз предузимање неопходних мера за уређивање њихове околине.

0.2.12.1. Оперативни циљеви

У намени јаснијег одређења датих циљева одређени су и Оперативни циљеви:

- Јасније одређивање свих видова туризма који се могу развијати на подручју Општине у циљу што бржег стварања "туристичке мреже" (сагласни видови туризма, однос према другим делатностима) која би била значајна подршка развоју туризма. Потребно је за сваки вид туризма одредити начин вредновања (капацитети, квалитет смештаја, приступачност,...);
- Даља афирмација и унапређење сеоског туризма као већ препознате окоснице туристичког развоја. Потребна подршка махом се заснива на развоју инфраструктуре, обуци мештана и јачој промоцији датог вида туризма. Упоредо са сеоским туризмом требали би се развијати и други, њему сагласни видови туризма (излетнички, еко- и етно-туризам, могуће и ловни и риболовни туризам);
- Успостављање и интензиван развој појединих туристичких зона, потеза и тачака, који су од кључног значаја за развој туризма на нивоу Општине - јужна подгорина Дивчибара, град Косјерић, културно-историјско место Сеча Река. Развојем ових релативно малих "сегмената" могуће покренути развој целокупне Општине на овом пољу током целе године. Развој треба

бити заснован на свим видовима подршке (плански оквир, јачање међусобне сарадње самих чинилаца, инфраструктура, представљање,...);

- Разрадити начине институционале подршке свих релевантних тела (посебно општинске управе) туристичком привреди на одговарајућим пољима - засебан плански документ (стратегија развоја туризма), плански оквир, вођење ажурираних података, банка земљишта и локација, разрада и подршка различитим видовима улагања, представљање и удружени наступ пред трећим лицима, конкретне акције и мере;
- Развој рекреативних и зелених простора унутар и до туристичких зона у циљу богаћења туристичке понуде - спортски простори, уређени шумски комплекси, "маркиране" стазе кроз природу и сл.;
- Искоришћење начела стварања идентитета кроз све сегменте туристичке понуде, а како кроз саму туристичку понуду (места, видови туризма) тако и кроз нарочито кроз "материјализацију" - нова градња, уређење простора, сувенири, лого, паролe.
- Подршка јачању културних догађања и садржаја у намери развоја богате туристичке понуде. Будући да је нагласак на развоју сеоског туризма овде се посебна пажња треба усредсредити на развој у руралним подручјима - етно-куће и комплекси, представљање старих заната, народних рукотворина, "препород" традиције вашара, стварање културне понуде у вези са стварањем идентитета датог села / краја;
- Развој обавештајних пунктова, посебно на местима приступања могућих корисника туристичке понуде (саобраћајне магистрале и чворишта, средишта туристичких насеља и комплекса,...);
- Као крајњи циљ потребно је створити "туристичку мрежу" Општине која би обухватала међусобно усаглашену туристичку понуду и повољан просторни размештај по целом општинском подручју. Битно истаћи да би у њеном стварању кључнулогу имала већа и значајнија насеља, као средишта заокружених целина (Косјерић, Мрчићи - Ражана, Сеча Река, Варда), чине би се успоставила повољна хијерархија и туристичких садржаја и активности.

0.2.13. РЕКРЕАЦИЈА, СПОРТ И ЗЕЛЕНИЛО - ЦИЉЕВИ

Полазно опредељење развоја рекреације, спорта и зеленила заснива се на концепту одрживог еколошког, друштвеног и економског развоја општине Косјерић што подразумева следећа полазна опредељења:

1. Развој рекреације, спорта и зеленила остваривати усклађено са заштитом, афирмацијом и унапређењем природних и створених вредности у простору. Просторни размештај, заступљеност, врста и карактер простора за рекреацију и спорт и озелењених простора се планирају тако да поштују еколошки капацитети простора. Такође, просторни размештај, заступљеност, врста и карактер простора за рекреацију и спорт и озелењених простора се планирају усклађено са степеном заштите природних и културних добара и вредности.
2. Интегрално планирање рекреације, спорта и зеленила у циљу: економичног управљања просторним и људским ресурсима, подизања квалитета живљења становника, активирања и коришћења природних и створених могућности.

У том смислу потребно је нагласити значај повезаности рекреације, спорта и зеленила са туризмом, као изразито сагласном наменом. Тако се просторни размештај, заступљеност, врста и

карактер рекреативних и озелењених простора планирају како у циљу обезбеђења квалитета задовољавања рекреативних потреба становника насеља тако и циљу њиховог доприноса развоју туризма у општини Косјерић као што и туристички развој треба да доприноси подизању квалитета живота локалног становништва.

Основни циљ:

Обезбеђење услова за задовољавање рекреативних потреба свих становника општине Косјерић, као и посетилаца Општине, усклађено са очувањем, заштитом и унапређењем посебних природних, предеоних и амбијенталних вредности и непокретних културних добара.

Циљеви:

Обезбеђење одговарајуће квалитативне и квантитативне заступљености рекреативних и озелењених садржаја и простора свим становницима на подручју општине Косјерић:

- Обезбеђење минимума рекреативних и озелењених садржаја и простора свим становницима Општине на пешачком растојању;
- Обезбеђење богате и сложене структуре различитих простора за рекреацију, спорт и зеленило - различитих начина и степена коришћења у сврхе рекреације и одмора и примереног уређивања (простори у затвореном и на отвореном, повезујући рекреативни простори попут стаза, кеја и сл.);
- Очување и унапређење квалитета уређености и опремљености постојећих рекреативних и озелењених простора;
- Усмеравање развоја нових спортско-рекреативних грађевина и комплекса ка што целисходнијем коришћењу просторних погодности (двојно коришћење ресурса са школама, зелене површи са културним догађањима, активирање простора домова културе);
- Одређивање потреба становника по питању рекреативних и озелењених простора и садржаја и подстицање учешћа локалне заједнице у планирању, пројектовању, изградњи, опремању и одржавању ових простора.
- Подстицање различитих облика улагања у пројектовање, изградњу, опремање и одржавање рекреативних простора, спортских објеката и зелених површи.

Обезбеђење богате понуде различитих рекреативних и озелењених садржаја и простора у и ван насеља свим становницима на подручју општине Косјерић:

- уређивање излетишта,
- изградња купалишта и скијалишта,
- уређење паркова и вртова,
- уређење повезујућих зелених коридора - дрвореди, алеје, кеј,
- уређење обала водотока за рекреативно коришћење,
- уређење простора за лов и риболов,
- уређење културно-историјских целина и споменика,
- уређење центара слободног времена као вишенаменских целина са нагласком на различите рекреативне садржаје,
- уређење спортских и еко кампова, простора за школе, радионице и ликовне и научне колоније,

- уређење туристички привлачних рекреативно-забавних средишта у циљу увећања туристичке препознатљивости и привлачности Општине Косјерић....

Обезбеђење одговарајуће доступности рекреативних садржаја и зелених простора свим становницима на подручју општине Косјерић. Обезбеђење приступачности рекреативним и озелењеним просторима на пешачким растојањима што ширем кругу корисника:

- Обезбеђење повезаности рекреативних и озелењених простора на нивоу и намене и простора;
- Смештање рекреативних и озелењених простора на подручју општине Косјерић условити квалитетом: одвијања садржаја рекреације, искоришћености рекреативних могућности простора, остваривања функционално-просторних међуодноса и унапређивања квалитета животне средине.

Заштита и афирмација простора посебних еколошких, културно-историјских и естетских вредности:

- Коришћење својства природних предела општине Косјерић као полазне основе у стварању, развоју и вредновању функционално–просторних мрежа рекреативних и вештачки обликованих зелених простора;
- Одговарајуће коришћење и уређивање отворених простора у рекреативне сврхе усклађено са мерама заштите природе и пејзажа. Карактер простора за рекреацију (начин и степен уређивања и опремања) заснивати на врсти рекреативних активности и садржаја и начинима њиховог одвијања у зависности од потреба и захтева њихових корисника, степена очувања и начина и мера унапређивања природних и створених вредности;
- Усмеравање развоја нових спортско-рекреативних комплекса и грађевина ка покретању и сврсисходном коришћењу природних могућности (шуме, реке, лековите воде, историјска и знаменита места) за различите облике рекреације уз највећу могућу примену начела за заштиту и очување природе, природне и културне баштине и животне средине.

0.2.13.1. Приоритетни циљеви и задаци развоја рекреације, спорта и зеленила

Потребно је истаћи да одређеним циљевима на пољу рекреације и зеленила треба дати предност приликом развоја општине Косјерић у блиској будућности. То су углавном циљеви из ове области који су данас присутни, развијени и препознатљиви као ослонац развоја целокупне привреде општине у будућности.

То су:

- Бројни стални токови: река Скрапеж, Кладороб, речице Лимца и Годљевача и многи извори од којих су неки и са минералном водом, имају важну улогу у месној привреди, а у будућности ће се ово сигурно додатно развити. С тим у вези потребно је активирати приобаље општине, посебно оне тачке на обали где већ постоје развијени различити садржаји. Ово се највише односи на насељена места на обали где се овим могу на згодан начин повезати потребе месног становништва и туриста. То су садржаји попут трговине и услуга, одмаралишта и хотела.
- Из околних места се ка Косјерићу могу усмеравати полудневна и дневна излетничка и екскурзиона туристичка кретања.

- У вези са претходним ставкама, потребно је и унапредити садржаје и активности уз део пруге Београд–Бар, што је од значаја за туристичка кретања и створити услове за развој својеврсних „зауставних тачака“, где би се пролазни путници и туристи задржали и одморили. Ово је посебно погодно развијати у мањим местима дуж ове важне саобраћајнице, чиме се подржава и равномернији развој општине. То се односи на садржаје трговине и услуга са пратећим садржајима (паркирање, видиковци, уређено зеленило итд).
- Обезбеђење минимума рекреативних садржаја и простора свим становницима општине на пешачком растојању (у оквиру насеља) како би се створили услови за развијање минималних садржаја намењеним слободном времену како се створили минимални услови за задржавање малобројног младог становништва у селима општине.
- Разрада нових туристичко-рекреативних делатности везаних поглавито за виши, брдски део општине као допуна постојећим (пољопривреда, шумарство). Овај део општине је данас слабо прометан, неразвијен и изложен великом исељавању и одумирању становништва. Нове делатности биле би: планинарење, сеоски туризам, еко туризам, културне манифестације традиционалног вида и сл.
- Постојећи спортско-рекреативни комплекс унапредити увођењем нових активности, амбијента и природних вредности. Мере заштите и увођења филтера у цементари би у многоме утицало на повећање квалитета животне средине. Такође, у сеоским насељима сачувати и проширити спортске терене и садржаје, као компаративне предности развоја туризма и рекреације.

0.2.14. САОБРАЋАЈ - ЦИЉЕВИ

Основни циљ развоја саобраћајно-транспортног система предметним Планом је обезбеђење саобраћајних услова за демографски опоравак на основу одрживог економског, социјалног и културног развоја формулисаног Просторним планом Републике Србије (Сл. гл. РС бр. 13/96), кроз:

- Побољшање просторне организације саобраћајног и транспортног система, повећањем квалитета релације простор-време на територији Плана, и побољшањем временске компоненте у тој релацији, путем побољшања постојећих и стварања нових комуникацијских могућности, као што су ревитализација и модернизација постојећих државних путева II реда, као и државног пута I реда;
- Модернизацију општинских и некатегорисаних путева између насеља и околног гравитационог подручја;
- Обезбеђење већег степена ефикасности, рационалности и економичности у транспорту људи и добара, стварањем услова за одвијање саобраћаја са већим нионом безбедности, већим брзинама кретања, краћим временом путовања итд.
- Резервацију и заштиту простора за побољшање локалних елемената саобраћајне инфраструктуре;
- Развој саобраћајне инфраструктуре, као основног чиниоца просторне организације, тако да се омогући висок ниво услуге путничког превоза путем добро организованог јавног превоза путника, робе и добара, оптимизирањем времена путовања и сл.
- Остварење мреже линија јавног превоза путника која омогућава и подстиче планирану организацију насеобинског система;
- Повећање укупне мобилности становништва са релативним повећањем броја путовања у границама гравитационих зона појединих централних насеља;
- Побољшање укупног нивоа услуге саобраћајног и транспортног система са побољшањем одговарајућих техничких елемената саобраћајне инфраструктуре са посебним освртима на негативне утицаје саобраћаја на друге подсистеме и животну средину;

- Просторна повезаност Косјерића са суседним општинама, регионом и целом Републиком Србијом
- Изградња другог колосека (са десне стране) поред постојеће пруге Београд-Пожега-Врбница-Државна граница, тако да се ова пруга формира као двоколосечна електрифицирана за брзине до 160км/час. Други колосек се планира као део пружне осе по међународном споразуму СЕЕСР

Основни видови транспорта путника и роба на територији општине Косјерић, су друмски и железнички саобраћај и као такви ће имати велики значај у отварању и унапређивању подручја.

У складу са тим треба и развијати саобраћајну инфраструктуру у друмском саобраћају како реконструкцијом постојеће мреже саобраћајница, тако и допуњавањем мреже изградњом нових саобраћајница. Изградњу нових путева потребно је радити на коридорима постојећих путева, уз побољшање геометријских и експлоатационих карактеристика, чиме се подиже ниво услуге путева, а при том се штити простор од трасирања нових коридора.

Путна мрежа представља основ привредног и социјалног живота становништва. Путна мрежа задовољавајућег квалитета је услов за коришћење територије и њених ресурса. Стога је генерални циљ који се поставља у Просторном плану у организацији путне мреже (планирања, а затим и пројектовања и грађења) да се формира таква мрежа која треба да омогући привредно коришћење свих потенцијала територије (индустрија, туризам, пољопривреда, сточарство, шумарство, и др.). Формирањем путне мреже треба да се обезбеде услови за материјално рентабилан и социјално квалитетан живот становника у местима која они настањују. Имајући у виду постојеће стање овај захтев треба поставити и схватити као императив, како планерима у процесу израде Плана тако и надлежнима у процесу спровођења Плана. То је услов да се аутохтоно становништво задржи у својим местима, да не прибегава миграцији, која за последицу има на једној страни напуштање и деградирање потенцијала и ресурса територије, а на другој страни велике материјалне издатке који су без покрића и доводе до социјалних проблема.

Како сваки систем подлеже оцењивању и преиспитивању функционалности, већ деценијама се и за овај вид превоза постављају захтеви за повећањем економичности, ефикасности, безбедности, поузданости и смањење штетног утицаја по околину. На микро нивоу, у локалним оквирима по упрошћеном моделу човек-околина односно човек-пут-возило, у инфраструктурном сегменту постоје тежње да се:

- оствари висока функционалност постојеће мреже која постојећим габаритом задовољава потребе транзитних и домицилних корисника али која незадовољавајућим стањем доноси економско оптерећење корисника (повећани трошкови горива, одржавања возила, дужи временски период проведен у путовању) и шире друштвене заједнице (неблаговремене интервенције на инфраструктури доносе увећање трошкова отклањања недостатака, интервенције трају дуже, ометају и успоравају уобичајено функционисање саобраћаја),
- обезбеди подједнака приступачност свих насеља у Општини Косјерић, као један од предуслова успоравања миграција из руралних у урбану средину,
- елиминише фактор стање пута као узрок саобраћајних незгода,
- обезбеди непроменљивост услова експлоатације пута у свим годишњим добима, и
- обједињавањем осталих фактора створи еколошки прихватљивији амбијент за Општину Косјерић са мање штетних утицаја на околину који се јављају као последица друмског превоза (смањење емитованих количина издувних гасова, прашине, буке и осталих штетних материја).

На макро плану, јачање инфраструктурних веза Општине са мрежом државних путева првог и другог реда може да постане фактор од утицаја за активирање производних потенцијала Општине.

Потребно је изградити и нове локалне путеве који ће повезати и туристичке дестинације на територији општине са државним путевима и на тај начин обезбедити већи развој самог туризма.

Општински путеви наведеним мерама морају постати поуздана веза за саобраћајну комуникацију засеока у оквиру истог села без утицаја временских услова у оквиру годишњих климатских промена на њихову проходност. Изменом структуре врсте коловозног застора општинских путева у брдовитом делу општине са неповољном конфигурацијом терена (у корист асвалтних путева) и довођењем макардамских општинских путева у стање непроменљивости у односу на временске прилике остварили би се повољнији услови за адекватно повезивање делова руралних насеља (било са државним путевима другог реда или за локалну комуникацију).

У мрежи некатегорисаних путева мали удео имају путеви са асвалтним коловозним застором, изграђени су у периоду после 1985. године и по карактеристикама постојећег стања захтевају само мере модернизације. Преостали, доминантни део некатегорисаних путева је углавном макардамског коловозног застора, формиран пресицањем земљаних путева без припреме коловозне конструкције те је за њихово довођење у стање који би одговорили циљевима развоја саобраћајног система Општине Косјерић потребно применити широк опсег мера изградње. Поједини земљани некатегорисани путеви нису проходни за колски саобраћај иако представљају просторно најкраћу везу између махала и засеока, те адекватним интервенцијама (изградњом) треба ићи на унапређења стања некатегорисаних путева којима се остварује адекватна повезаност на локалном нивоу за поједина рурална насеља.

Реализација мера изградње, доградње и реконструкције путне мреже биће условљена у појединим деловима решавањем имовинско-правних односа са тренутним власницима делова земљишта које би било обухваћено наведеним интервенцијама.

Железнички саобраћај

Како је железничка инфраструктура добро од општег интереса Републике Србије, а истовремено и једно од главних поља развоја саобраћаја у оквиру ЕУ, основни циљеви у области железничког саобраћаја на планском подручју јесте:

- Унапређење и осавременавање постојеће железничке мреже на подручју општине у складу са развојем и повећањем значаја железничког саобраћаја у Републици;
- Остварење боље повезаности железнице и самих насеља на подручју општине Косјерић, како би железница постала што доступнија самим грађанима.

0.2.15. ИНФРАСТРУКТУРА - ЦИЉЕВИ

3.3.14.1. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

У области водопривреде циљеви су:

- Дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- Интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;

- Осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и побољшање квалитета живљења људи;
- Очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни, инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој да би се заштитили од штетног дејства вода;
- Унапређење свих делатности на водама и око њих, како би се успешно могли реализовати други циљеви у области водопривреде;
- Заштита и уређење сливова са гледишта развоја водопривредних система и развоја других водопривредних грана, посебно шумарства, путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности.

Водоснабдевање

У области водоснабдевања циљеви су:

- Стриктно поштовање режима заштите постојећих и планираних изворишта подземних и површинских вода;
- Очување постојећих изворишта, чак и оних који су најмањег капацитета а све са циљем да се једног дана повежу преко градских водоводних система на регионални систем, ради постизања вишег степена поузданости функционисања система;
- Смањење специфичне потрошње воде у домаћинствима;
- У области снабдевања становника са пијаћом водом тежити да свако насеље има сопствени водовод. На водозахватима обезбедити довољну количину исправне воде. Приступити ревитализацији уличне водоводне мреже како би се смањили губици воде и обезбедио виши квалитет снабдевања водом са што мање застоја;
- Увођење мерног-мониторинг система, који омогућава праћење динамике потрошње, као и брзу дијагностику кварова и поремећаја у систему;
- Вода за технолошке потребе индустрије, која не захтева квалитет воде за пиће, не може се захватати из градске водоводне мреже, већ се потрошаћи упућују на властите захвате површинске и подземне воде нижег квалитета и на мере рецикулације и рационализације потрошње.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

У области одвођења отпадних и атмосферских вода циљеви су:

- Заштита вода од загађивања;
- Изградња постројења за прераду отпадних вода-ППОВ;
- Канализационе системе неопходно је развијати као дистрибутивне-транспорт отпадних вода до ППОВ;
- Канализацију планирати по сепаратном принципу: посебно за отпадне воде насеља а посебно за кишне воде;
- При канализацији насеља користити принцип обавезности прикључења домаћинства, без обзира на претходна привремена решења;

- Спровођење контролисаног прихватања и пречишћавања отпадних вода од свих потрошача у циљу заштите квалитета површинских и подземних вода и земљишта;
- Одвођењу атмосферских вода са површина грађвинских рејона насеља приступити по претходно урађеним Идејним пројектима усаглашеним са "водопривредним" условима;
- Димензионисати кишну канализацију према значају подручја који се штити, капацитети не смеју бити мањи од оних потребних за прихватање тзв. двогодишњих киша нити већи од тзв. десетогодишњих киша.

0.2.16. КОМУНАЛНЕ ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ - ЦИЉЕВИ

Циљеви управљања отпадом:

- одрживо управљање отпадом
- затварање и санација постојећег нехигијенског сметлишта
- отварање нове санитарне депоније на новој локацији
- изградња регионалне санитарне депоније за одлагање отпада
- смањење, поновно коришћење, рециклажа и регенерација отпада
- увођење система за сепарацију и рециклажу отпада
- подизање нивоа свести грађана о значају рециклаже за град, локалну заједницу, а посебно у домену заштите животне средине. У ту сврху треба организовати едукацију грађана, посебно за сваку социјалну и старосну категорију (по локалним заједницама – суседствима, по обдаништима, школама, факултетима, на послу...);
- обучити грађане како на најекономичнији начин да користе рециклирани материјал.

Циљеви за област комуналних објеката:

Дати су следећи оперативни циљеви развоја комуналних објеката:

- Направити јасан и детаљан преглед постојећег стања свих комуналних објеката на нивоу Општине са посебним освртом на комуналне објекте на руралном подручју (данас запостаљени и у лошем стању) и целисходности коришћења свих постојећих (питање бројних сеоских гробаља). У склопу ове теме пожељно је обрадити и питање неплански насталих простора у овој намени („дивљих сточних гробаља“, пијачне трговине на импровизованим тезгама на прометним местима и сл.);
- Одредити нова места за проширење постојећих и развој нових комуналних објеката како би се предупредило могуће ненаменско коришћење датих простора;
- Побољшати приступачност комуналних објеката - приступни путеви, паркирни простори, знаци обавештавања, правилно смештање нових објеката у односу на насељене целине и путеве,...
- Применити начела, стандарде, правила и мере везане за савремени развој комуналних објеката, посебно у циљу заштите животне средине. Све дато требало би обухватити све сегменте развоја - нову изградњу, обнову, уређење и опремање постојећих објеката;
- Развити начине сарадње и заједничког деловања са суседним општинама по питању комуналних објеката већег значаја (нпр. заједничка сточна депонија) и трансфера до њих;
- Подстицајним и казним мерама унапређивати комуналну хигијену.

0.2.17. КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ - ЦИЉЕВИ

Циљеви и задаци развоја културног наслеђа Косјерића

Главни циљ:

Максимално искоришћење и унапређење потенцијала културног наслеђа у циљу културног и економског развоја путем следећих начела:

- 1) Максимално искоришћење и унапређење потенцијала културног наслеђа у циљу културног и економског развоја
- 2) Прикупљање и систематизација података о појединачним споменицима културе и подручју.
- 3) Утврђивање физичког стања споменика културе и потребе за превентивном заштитом.
- 4) Израда плана превентивне заштите.
- 5) Валоризација културног наслеђа и одређивање услова даљих интервенција и коришћења.
- 6) Одређивање критеријума за очување вредности и значаја културног наслеђа.
- 7) Враћање у првобитно стање споменике културе чије је карактер измењен и чија су споменичка својства и вредности нарушене.
- 8) Спровођење правних и техничких мера заштите над непокретним културним добрима.
- 9) Унапређење потенцијала културног наслеђа
- 10) Унапређење интерпретације културног наслеђа.
- 11) Развој културног туризма.
- 12) Подстицати унапређење физичке структуре и инфраструктуре на локалитетима и у околини локалитета културних добара.

Предуслови реализације циљева и задатака развоја културног наслеђа Косјерића

Претпоставка сваког даљег рада на заштити, конзервацији, ревитализацији и развоју потенцијала културног наслеђа Голупца јесу следеће активности:

1. **Обављање неопходних истраживања и прикупљања документације** о културном наслеђу
2. **Валоризација и категоризација** непокретних културних добара а које су до сад само евидентирани.
3. **Прирема предлога за упис у регистар нових споменика културе.** То подразумева идентификацију нових културних добара и њихово систематско истраживање са циљем укључивања у програм правне заштите.
4. **Дефинисање услова и мера заштите појединачних споменика културе** од надлежног Завода за заштиту споменика културе у Краљеву. То се односи на сваки евидентиран и класификовани споменике културе

Просторно – планска документација мора да реализује циљеве заштите (различити нивои каталогизације, конзервације, рестаурације, ревитализације и др.) споменичке баштине као историјског сведочанства о идентитету места и култура народа.

Посебно је релевантно истаћи значај анализе, евидентирања и израде одговарајућих смерница за нове моделе грађења, формирања насељских и туристичких матрица, везаних за богатство споменичке баштине наредног грађитељства овог подручја.

0.2.17. ЗАШТИТА И УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - ЦИЉЕВИ

Циљеви еколошки одрживог развоја

- обезбеђивање мониторинга,
- дефинисање садржаја и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћене организације за мониторинг,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система, дефинисање начина презентације података и вођење јединственог - интегралног катастра загађивача,
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине, према прописаном садржају Извештаја о стању животне средине;

Општи циљеви заштите и унапређења животне средине на подручју Просторног плана општине **Косјерић** на животну средину су:

- опште побољшање и унапређење стања у простору и животној средини општине Косјерић;
- уређена територија општине Косјерић са квалитетнијом животном средином, чистијим ваздухом и довољном количином квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, производњу и рекреацију, као предуслова за хуманије услове живљења (станована, рада, рекреације);
- рационалније коришћење природних ресурса, нарочито необновљивих и делимично обновљивих (воде, земљиште природног богатства и ресурса);
- заштита и очување атрактивности, аутохтоности и разноврсности предела и пејзажа;
- заштита и очување амбијенталних, предеоних и пејзажних вредности подручја, заштићених природних и културних добара и наслеђа;
- заштита од загађивања и деградације природних вредности подручја (ваздуха, површинских и подземних вода, шумског, пољопривредног и водног земљишта, флоре и фауне и укупног диверзитета подручја);
- заустављање и спречавање ерозије и ерозионих процеса на угроженим локацијама и зонама;
- смањење извора загађивања ваздуха избором еколошки најприхватљивијих енергената и увођењем енергетске ефикасности;
- коришћење обновљивих извора енергије (енергије сунца, ветра, воде, биомасе и биоотпада);
- заштита од појаве и повећања нивоа буке применом биолошких и техничких мера заштите у складу са просторним зонингом;
- сузбијање непланске изградње и ненаменског коришћења простора; усвајање Плана управљања отпадом (смањење отпада на извору настанка, увођење рециклаже, безбедно депоновање комуналног отпада на регионалној депонији и управљање осталим врстама отпада);
- успостављање система контроле над свим облицима загађивања са плановима превентивних, санационих и мера заштите животне средине;
- утврђивање услова за процену утицаја планова нижег реда, уз претходну идентификацију могућих проблема и промена у простору и животној средини;
- утврђивање услова за процену утицаја на животну средину појединачних пројеката на животну средину, за зоне и целине за које није предвиђена израда планова нижег реда и зоне и целине за које ће се радити одговарајући урбанистички планови;
- институционално и нормативно јачање органа за заштиту животне средине;
- подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и едукације становништва о еколошким проблемима укључивањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине;

Посебни циљеви заштите и унапређења животне средине на подручју Просторног плана општине Косјерић на животну средину:

- еколошка валоризација подручја Плана, предлог функционалног (еколошког) зонинга за предложени развој на одржив и еколошки прихватљив начин;
- одрживост и еколошка прихватљивост Просторног плана општине Косјерић;
- спречавање просторно-еколошких конфликта у поступку израде, усвајања и имплементације Плана;
- интеграција и функционално повезивање компатибилних намена, функција и садржаја;
- спречавање могућих негативних утицаја и негативних ефеката на животну средину и здравље становништва;
- вредновање свих позитивних утицаја и ефеката у животној средини;
- спречавање могућих грешака и штете по животну средину при планирању простора;
- рационално коришћење свих природних ресурса;
- заштита и ревитализација културних добара;
- заштита и унапређење стања природних вредности (стање и квалитет ваздуха, вода, уређених зелених површина, спречавање појаве буке и вибрација);
- унапређење квалитета површинских и подземних вода;
- смањење ризика загађења ваздуха;
- очување аутохтоности и разноврсности предеоних типова и пејзажних вредности;
- коришћење обновљивих извора енергије, избор еколошки најприхватљивијих енергената и успостављање енергетске ефикасности;
- управљање отпадом и отпадним водама;
- ревитализација, ремедијација и унапређење стања животне средине, свих деградираних локација и зона;
- очување еколошког капацитета простора и животне средине;
- успостављање мониторинга животне средине;
- обавезна Процена утицаја на животну средину при реализацији појединачних Пројеката и прописивање мера за спречавање, отклањање и минимизирање утицаја на природну и животну средину, као и мера заштите и мониторинга животне средине.

0.2. ИЗВОД ИЗ ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА УСВОЈЕНОГ КОНЦЕПТА ПЛАНА

Општа концепција развоја општине

Општа концепција развоја општине Косјерић заснива се на неколико кључних принципа који су одредили основ за просторну дистрибуцију активности:

- Интегрални приступ планирању развоја,
- Принципи одрживог развоја,
- Полицентричност,
- Децентрализација,
- Очување природних ресурса.

Генерално, развој општине треба да буде ослоњен на мултифункционални интегрални развој, који уважава пре свега природне и демографске потенцијале и ограничења. Примењују се начела одрживог развоја као основа за балансиран, децентрализован развој локалне заједнице са тежњом да се минимизирају конфликти између сектора производње са једне стране, и прородних ресурса, туризма и пољопривреде са друге стране.

Посматрано у ширем окружењу, планским активностима Косјерић треба да освоји место у регионалном и ширем окружењу, коришћењем компаративних предности које општину издвајају и чине је јединственом.

Локално посматрано, окосницу развоја и даље представљају индустрија цемента и експлоатација неметалних сировина, које истовремено даје основ за већу запосленост и животни стандард становништва. Пољопривреда је привредна грана која такође има перпективу интензивирања обзиром на компаративне предности територије, посебно имајући у виду релативно повољно стање животне средине.

У циљу подизања атрактивности општине у односу на друге општине и регионе, потребно је интензивирати развој туризма, посебно сеоског туризма, као и пољопривреде. Развој туризма се ослања на већ присутан развој туризам у околним подручјима, пре свега на Дивчибарама, али је могућ и његов дисперзовани развој на ширем подручју општине. Могуће је повезивање развоја туризма са развојем пољопривреде и развој аграрног туризма, што је модел који се примењује и у другим земљама.

Иако је демографски потенцијал слаб и не даје добру основу за развој посматрано дугорочно, планска концепција дефинише правце и одреднице развоја како би се негативни ефекти демографског развоја умањили. Да би се компаративне предности општине искористиле на најбољи могући начин, потребно је да се обезбеди оптимална саобраћајна повезаност и приступачност насеља општине. Највиши ниво услуге опслуживања подручја општине постиже се стварањем мреже радијалних и лонгитудиналних праваца, формирањем целовите примарне путне мреже државних и општинских путева, како путева на територији саме општине, тако и свих транзитних праваца.

У циљу развоја мреже насеља, планска претпоставка фаворизује полицентрични развој који се ослања пре свега на општински центар а потом и на насеља – сеоске центре, који већ представљају мини - нуклеусе концентрације урбаних функција. У том смислу, у ослонац је у насељима више позиције у хијерархији насеља - Сечој Реци, Мрчићима и Варди. Повољном и равномерном дисперзијом урбаних функција у овим насељима обезбедиће се шанса за опстанак малих насеља- секундарних и примарних насеља на територији општине, која ће, упућеношћу на ове општинске мини центре и колективном опслуженошћу малих насеља добити своју развојну шансу. Функције које би требало да овакву концепцију подрже су пре свега

поједини видови јавних служби (пре свега здравствене услуге, образовни и верски објекти, као и дечја заштита). Модел колективне опслужености малих насеља добио је своју потврду валидности у другим земљама и сврсисходно је применити га на подручју општине Косјерић.

Детаљније, концепција развоја услужних и пословно – производних система ослања се на развој насељских комерцијалних централних функција и то по основу повећања концентрације већ развијених централних функција и развоја активности које максимизирају коришћење привредних и природних ресурса који су тренутно у експлоатацији.

Основне одреднице и приступи развоја сектора од виталног значаја за развој општине заснивају се на: развоју града Косјерића као комерцијално услужног центра локалног/регионалног значаја, развоју Дивчибара као туристичког центра за одмор, развоју и умрежавању туристички атрактивних локалитета у сврху развоја специјализованог едукативно - културног центра, развоју специјализованог центра за рурални туризам и породични одмор, као и специјализованог пословно производног центра у области производње грађевинског материјала, специјализованог пословно производног центра у области риболова и производње и прераде пољопривредних производа и напоскон развоју специфичних пословно – производних кластера за експлоатацију минералних сировина.

Развој становања предвиђен је да прати развој осталих примарних грана развоја, пре свега развој мреже насеља, привреде –производње и туризма. У том смислу, концепција подржава заокруживање постојећих насеља у границама подтојећих насеља, уз проширење понуде становања лепезом посебних видова становања који би примарно били у функцији различитих видова туризма.